

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА

А. В. Новоставська, О. В. Свістула

Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

Виходячи зі світових тенденцій, розглянуто пріоритетні напрями розвитку таких галузей тваринництва, як скотарство, свинарство, вівчарство, а також динаміку поголів'я сільськогосподарських тварин та їх продуктивність у світі.

Ключові слова: скотарство, свинарство, вівчарство, продукція тваринництва, продукти харчування, м'ясо, ринок

Загальновідомо, що вирішальне значення у забезпеченні потреб людини повноцінними продуктами харчування мають провідні галузі тваринництва. В наш час, при гостро окресленому недостатньому забезпеченні аграрного сектору виробничими ресурсами, через значне погіршення стану товаровиробників першочерговим є реалізація цільної системи заходів, спрямованих на стабілізацію і подальший ефективний розвиток його галузей [2].

При цьому пріоритетними заходами є цілеспрямований процес удосконалення племінних і продуктивних якостей тварин шляхом використання кращого вітчизняного та світового генофондів; інтеграція сільськогосподарських товаровиробників з переробними підприємствами; державне стимулювання створення господарств, які б співпрацювали зі світовими лідерами в галузі тваринництва; впровадження ефективних енергозберігаючих технологій утримання худоби; вирощування ремонтного молодняку; заготівля, зберігання та використання високоякісних кормів.

Скотарство – провідна галузь тваринництва. Розведення великої рогатої худоби являє собою певну економічну зацікавленість перш за все тому, що воно забезпечує людину найціннішими висококалорійними продуктами харчування. Воно є притаманним для лісових та степових районів помірного поясу, які багаті на природні і культурні пасовища. Світове стадо великої рогатої худоби налічує 1,3 млрд. голів, яке досить рівномірно розташоване по континентах. Більшість поголів'я сконцентровано в Індії, Бразилії, США, Китаї, Аргентині, Росії [3].

Молочне скотарство більш масово розташоване у промислово-розвинених країнах Північної Америки та Європи, Новій Зеландії і в таких державах, як країни Балтії, Білорусь, Росія (північний захід і центр Європейської частини). Слід зазначити, що такі країни, як Австралія, Нова Зеландія та деякі інші мають умови ціло-річного випасу худоби на пасовищах, в той час, як Фінляндія, Нідерланди, Данія, Білорусь, Росія поєднують пасовищне утримання зі стійловим у зимовий час. У високорозвинених країнах цей тип тваринництва будується на інтенсивній основі, де велика увага приділяється племінному відбору високопродуктивних порід, меліорації, удобренню та обладнанню природних кормових угідь, механізації найбільш трудомістких робіт тощо, в результаті чого досягнуто високих показників продуктивності молочної худоби [2]. Так, у США, Данії, Нідерландах, Швеції надої від однієї корови перевищують 6 тис. кг, в Японії – 5 тис. кг. В той час, як у Росії цей показник становить 2,8 тис. кг, Аргентині – 2,6, Китаї – 1,6, Монголії – 0,35 тис. кг. Найбільшими виробниками молока в світі є США, Росія, Індія, Бразилія, а також Західна Європа [4].

М'ясне скотарство. В наш час ситуація на світовому ринку м'яса розвивається під дією одразу декількох головних факторів, кожен з яких вже сам по собі має змогу суттєво вплинути на загальну динаміку. Це, перш за все, ціна на енергоносії, коливання курсу американського долара, різке зростання цін на корми та величезний попит з боку азійських держав. Виявляється, що попит зростає, а пропозиція не встигає задовольнити потреби. Істотним є те, що м'ясо не так різко подорожчало, як зерно. Так змальовано ситуацію на світовому ринку м'яса в літньому огляді ФАО. В цілому очікується збільшення його кількості, але зростання виробництва за категоріями буде неоднозначним [4].

На велику рогату худобу припадає близько 30% світового виробництва м'яса. Вітчизняний та світовий досвід ведення м'ясного скотарства свідчить про те, що для успішного розвитку цієї галузі необхідно мати спеціалізовані породи і типи м'ясної худоби, які добре пристосовані до природно-кліматичних умов регіону, сучасні маловитратні та енергозберігаючі технології, стали кормову базу. Головні виробники та постачальники світового ринку яловичини – Австралія, Бразилія, Нідерланди, Канада, США, Аргентина [3]. Окремо слід зазначити Китай. Аналітики прогнозують, що найближчим часом тваринництво та виробництво його продукції саме цією державою займатиме провідне місце у світі.

Уряди цих країн забезпечують підтримку виробників, їхнє стимулювання та покращення генетичних ознак стада. Відбувається відродження тваринництва Австралії після минулої посухи та

пом'якшення заборони на торгівлю яловичиною у Північній Америці, що було обумовлено «коров'ячим сказом».

Традиційними імпортерами яловичини залишатимуться Японія і Південна Корея. Серед експортерів яловичини ФАО відзначає Нову Зеландію. Ця країна стрімко нарощує свій експорт. Очікується зниження імпорту яловичини країнами Євросоюзу, а також, водночас, постачання м'яса на світовий ринок Парагваєм та Уругваєм [4]. Найбільше поголів'я великої рогатої худоби на м'ясо розводять у Латинській Америці (Бразилія, Аргентина, Мексика, Уругвай) і Східній Африці (Ефіопія), поголів'я овець і кіз в країнах Південно-Західної і Південної Азії (Іран, Туреччина, Індія, Пакистан).

Свинарство – важлива галузь, тварини якої відрізняються високою плодючістю та енергією росту і нетривалим періодом відгодівлі. Ці обставини є вирішальними факторами швидкого відродження та поповнення м'ясних ресурсів для забезпечення потреб в продуктах тваринного походження, що зростають кожного року, та ліквідації дефіциту білка. Розв'язання проблеми, як свідчить досвід провідних країн світу, неможливе без розвитку цієї галузі. Свинарство добре розвинене в країнах з великою щільністю населення, тому що для відгодівлі свиней широко використовуються відходи харчової промисловості та харчові залишки. Галузь дає 40% світового виробництва м'яса, значну частину шкіряної сировини, щетину. Дві третини поголів'я свиней сконцентровано в Азії, а саме в Китаї, де уряд країни ввів систему субсидій, стимулів, страхування, а також вакцинації тварин для подолання кризи, що була спричинена захворюванням тварин. Свинарство розвинене в США, Бразилії, Германії, Росії, Україні, Польщі [4].

Високий рівень виробництва свинини забезпечується комплексним вирішенням низки проблем: покращанням структури годівлі тварин, цілеспрямованою селекційно-племінною роботою, розробкою нових та удосконаленням традиційних технологій виробництва, безпечним ветеринарно-санітарним оточенням. Тому, для збільшення обсягу виробництва свинини, разом з удосконаленням існуючих генотипів важливого значення набуває створення нових високопродуктивних порід, типів і ліній свиней з поліпшеними показниками росту, розвитку та підвищеними характеристиками якості м'яса.

Вівчарство – це найменш вимоглива до природних умов та кормової бази галузь тваринництва, має великий ареал розповсюдження. Найбільший розвиток вівчарство отримало в країнах, де посушливі степи, напівпустелі та гірські райони займають великі території. Вівці використовуються для отримання м'яса, молока, вовни. Значні райони товарного м'ясо-вовнового вівчарства знаходяться в посушливих частинах помірної та субтропічної зон Півден-

ної та Північної Америки, Австралії, Південної Європи, Центральної та Середньої Азії, Південної Африки. Дві п'ятих світового поголів'я овець сконцентровано в Азії. Велике поголів'я мають Австралія, Нова Зеландія, Індія, Туреччина, Казахстан, Росія, Монголія, Аргентина, Уругвай. Головні виробники і експортери баранини – Австралія, Китай, Нова Зеландія, Аргентина. Ці ж країни покривають більшу частину світового попиту на вовну. За виробництвом вовни перше місце належить Австралії. На сьогоднішній день в лідери-виробники виходять: Китай, Пакистан, Іран. ФАО вважає, що світовий експорт баранини і козлятини знизиться на 6%, і, в першу чергу, із Австралії та Нової Зеландії. Щодо імпортерів, то слід зазначити США. У цій країні спостерігається підвищений попит. Тому імпорт зросте на 2%. В ЄС він буде без змін. ФАО нагадує, що Євросоюз залишатиметься одним з головних покупців баранини на світовому ринку. Останнім часом зазначено певне зростання цін на це м'ясо, що становить 17%. Для порівняння – ціни на яловичину зросли на 7%, десь в тих же межах – на свинину. Тож бачимо, що в цьому випадку попит випереджає пропозицію.

Особливістю сучасного вівчарства є ріст виробництва ягнятини і молоді баранини. В більшості країн виручка від реалізації м'яса становить 90% і більше, а від вовни лише біля 10%. Тому набуває розвитку скороспіле м'ясне та м'ясо-вовнове вівчарство. При цьому в м'ясному балансі галузі підвищується питома вага ягнятини [5].

В окремих країнах світу на вівчарство припадає до 25% валового продукту сільського господарства. Маркетингові дослідження у цій галузі засвідчують, що підвищити економічну ефективність можна за рахунок зростання м'ясної продуктивності і налагодження виробництва різних видів баранини: молоді і блемзаводуб з одночасним підвищенням смакових якостей м'яса [4].

Продовольча безпека держави – це захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її життєдіяльності [1].

Саме тому ідеологія державної підтримки галузі тваринництва потребує кардинальної зміни, яка має бути спрямована виключно на створення в найкоротші терміни умов для виходу тваринництва на ефективне виробництво та повне забезпечення внутрішнього ринку високоякісною, конкурентоспроможною, екологічно безпечною сировиною. Вимогою часу стала необхідність виробляти те, що можна продавати, а не продавати те, що вироблено [1].

Список використаної літератури

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року // Економіка АПК. – 2007. - № 11. – С. 3, 12, 16-20.
2. Legates J. E. Breeding and improvement of farm animals / J. E. Legates, Everett J. Warwick. – Mc.Graw-Hill, Inc., 1990. – С. 1-8.
3. ФАО: мировой рынок мяса тревожит [Интернет ресурс] // Дайджест прессы 04.09 –10.09: животноводство :
<http://www.agro.ru/news/comments.aspx?id=2929>
4. Желтиков В. П. Экономическая география [Интернет ресурс]: уч. пособие для студ. эконом. спец. вузов / В. П. Желтиков.- 2001 г.- Ч. 3, Разд. I (Русский гуманитарный интернет-университет):
http://www.i-u.ru/biblio/archive/zcheltikov_ekonomicheskaja_geogr...
5. Черты географии животноводства [Интернет ресурс]:
http://www.orsha.by/?page_id=94